

ตอนที่ 1

การวิเคราะห์แผนโครงการพัฒนาอาชีพให้มีรายได้ มีเงินออม และมีทุนในการขยายอาชีพ

เรื่องที่ 1 ความสัมพันธ์ของเหตุผลของแผนและโครงการกับการมีรายได้ มีเงินออม และมีทุนในการขยายอาชีพ

โครงการ คือ กิจกรรมหรือแผนงานที่เป็นหน่วยอิสระหนึ่ง ที่สามารถทำการวิเคราะห์วางแผน และนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด โดยแผนสำหรับกิจการต่างๆ ต้องระบุวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนด

โครงการ คือ การวางแผนล่วงหน้าที่จะทำขึ้นอย่างมีระบบประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าแต่ละโครงการมีเป้าหมายเพื่อการผลิตหรือการให้บริการเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของแผนงาน ดังนั้นโครงการ จึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการวางแผนที่จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

ลักษณะของโครงการที่ดี สามารถแก้ปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ ได้

1. มีรายละเอียด วัตถุประสงค์เป้าหมายต่าง ๆ ชัดเจน สามารถดำเนินงาน มีความเป็นไปได้
2. กำหนดขึ้นอย่างมีข้อมูลความจริง (มีสถิติ ตัวเลข ข้อมูลจากองค์กรดังกล่าว) และเป็นข้อมูลที่ได้รับวิเคราะห์อย่างรอบคอบ

3. อ่านแล้วเข้าใจว่านี่คือโครงการอะไร มีประโยชน์อย่างไร ทำไปเพื่ออะไร มีขอบเขตการทำแค่ไหน

4. มีระยะเวลาในการดำเนินงานแน่นอน ระบุวันเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด

5. สามารถติดตามประเมินผลได้

6. รายละเอียดของโครงการต่อเนื่องสอดคล้องสัมพันธ์กัน

7. ตอบสนองความต้องการของกลุ่มชน สังคม และประเทศชาติ

8. ปฏิบัติแล้วสอดคล้องกับแผนงานหลักขององค์กร

การออม หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่หลังจากได้มีการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคแล้ว โดยจะเก็บเอาไว้สำหรับการใช้จ่ายในอนาคตยามฉุกเฉินหรือในคราวที่มีความจำเป็น

การออม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การออมด้วยความสมัครใจ เป็นการออมที่เกิดจากความสมัครใจของแต่ละบุคคลที่ขึ้นอยู่กับรายได้ ความพึงพอใจ และสภาพแวดล้อม โดยการเปรียบเทียบระหว่างการเก็บเงินออมไว้ใช้ในอนาคกับการใช้จ่ายปัจจุบันว่าทางเลือกใดจะดีกว่ากัน

2. การออมโดยถูกบังคับ เป็นการออมที่บุคคลไม่สามารถที่จะเลือกได้ เนื่องจากมีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับให้ต้องปฏิบัติ เช่น การทำประกันชีวิต การหักเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การหักเงินประกันสังคม การซื้อหุ้นในสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น

2 หนังสือ รายวิชา การพัฒนาแผนและโครงการอาชีพ (อช32001)

ปัจจัยที่จูงใจให้เกิดการออมทรัพย์ ได้แก่

1. อัตราดอกเบี้ย หากอัตราดอกเบี้ยสูงก็จะเป็นแรงจูงใจให้มีการออมมากขึ้น
2. สถาบันการเงิน หากสถาบันการเงินมีความมั่นคง มีความเสี่ยงน้อย และสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการออมมากขึ้น
3. ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าผู้มีโอกาสและสามารถที่จะเก็บเงินออมได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย
องค์กรธุรกิจที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเงินออม และนำเงินออมไปลงทุนในลักษณะของการให้กู้ยืมเงินไปลงทุนอีกต่อหนึ่ง ได้แก่
  1. ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ
  2. สถาบันการเงินหรือบริษัทเงินทุนต่างๆ
  3. สหกรณ์ออมทรัพย์
  4. บริษัทประกันชีวิต
  5. สถาบันการเงินนอกระบบ ซึ่งเป็นระบบที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและมีความเสี่ยงมากที่สุด เช่น การเล่นแชร์ เป็นต้น

ผลดีของการออม

1. ทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็นหรือมีความต้องการใช้จ่ายอย่างรีบด่วน
2. สามารถนำไปลงทุนในกิจกรรมต่างๆ ที่พิจารณาเห็นว่ามีกำไรมั่นคง ปลอดภัย และให้ผลตอบแทนสูง
3. เพื่อพัฒนาและสร้างความมั่นคงในชีวิตและครอบครัว

แผน คือ แนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำ อนาคต และความต้องการของบุคคลและองค์กร

แผน คือ ผลที่ได้จากการวางแผน

แผน คือ สิ่งที่กำหนดขึ้นและถือเป็นแนวดำเนินการ

จากความหมายของแผนที่กล่าวมาพบว่า แผน คือ ผลที่เกิดจากการวางแผนหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “การวางแผน” คือกิจกรรมหรือการกระทำที่ก่อให้เกิด “แผน” ซึ่งอาจกระทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

การวางแผนกลยุทธ์ คือ การศึกษาก็เหมือนวงการอื่น จะต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง เป็นเรื่องที่ยากในการทำนายอนาคต นักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์คนหนึ่งชื่อ Arthur C. Clarks พูดว่า “อนาคตมิใช่สิ่งที่เคยเป็น” การวางแผนกลยุทธ์เป็นวิธีการในการกำหนดและธำรงรักษาทิศทางในเมื่ออนาคตกลายเป็นสิ่งที่หายากแสนยากในการทำนาย เป็นกระบวนการต่อเนื่องซึ่งองค์กรต้องดำเนินตามและปรับให้เข้ากับบริบททั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงแน่นอน การวางแผนมิได้เสร็จสิ้นเมื่อเขียนแผนเสร็จแล้ว นั่นเป็นการบันทึกกระบวนการที่เห็นตามปกติในช่วงเวลาเท่านั้น ความยากของแผนอยู่ที่ขั้นนำไปดำเนินการ ในการวางแผนกลยุทธ์จุดเน้นอยู่ที่วิวัฒนาการหรือขั้นดำเนินการตามแผน โดยตัวแผนต้องปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

พจนานุกรม **The Concise Oxford Dictionary** ได้นิยามคำว่ากลยุทธ์ว่า “เป็นศิลปะการทำสงครามของนายพล” สะท้อนให้เห็นว่ามุ่งเน้นไปที่กองทัพใช้ในระหว่างการแข่งขันและการต่อสู้ หลังจากนั้นความคิดทางกลยุทธ์ได้นำมาใช้ในการวางแผนธุรกิจ

การวางแผนกลยุทธ์ กลายเป็นที่นิยมในปี ค.ศ.1950 และปี ค.ศ.1960 บริษัทจำนวนมากได้นำมาใช้ในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ กลายเป็นสิ่งจำเป็นในการทำนายอนาคตอย่างเป็นระบบ เป็นรูปแบบของการวางแผนระยะยาว จุดมุ่งหมายเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของบริษัท แล้วก็กำหนดแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และในที่สุดก็จัดสรรงบประมาณเป็นเงินทุน ดังนั้น การวางแผนระยะยาวในฐานะที่เป็นวิธีการกำหนดกลยุทธ์ปรากฏการณ์นี้หายไป เมื่อมันไม่สามารถพยากรณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้น แผนกลยุทธ์จึงเข้ามาแทนที่แผนระยะยาว ซึ่งคล่องรวมการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับว่าเป็นไปได้ในด้านแนวโน้มต่างๆ และแผนระยะยาวไม่อยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ว่าความเติบโตที่อาจแน่ใจได้

ทุกวันนี้ การวางแผนกลยุทธ์เป็นเทคนิคที่ช่วยผู้นำหรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่สับสนและมีสิ่งท้าทายมากมายเผชิญหน้าองค์กรอยู่ วรรณกรรมทางธุรกิจใช้คำหลากหลาย เช่น การบริหารกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์และความคิดทางกลยุทธ์ แต่หลักการก็คือ เป็นกระบวนการที่สมาชิกในองค์กรสร้างวิสัยทัศน์เข้ามา (ภาพอนาคตขององค์กร) แล้วสร้างวิธีการที่จำเป็นขึ้นมาเพื่อให้บรรลุผลในภาพอนาคตนั้น

การวางแผนกลยุทธ์เป็นโมเดลที่มีประโยชน์ วิธีการนี้เราต้องกำกับดูแลความก้าวหน้าและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังสรุปในตารางต่อไปนี้

ความแตกต่างระหว่างแผนระยะยาวกับแผนกลยุทธ์	
แผนระยะยาว	แผนกลยุทธ์
1. คิดในระบบปิดซึ่งมีเหตุผลชัดเจนเป็นแผนระยะ 3-5 ปี ที่สร้างขึ้น	1. คิดในระบบเปิดซึ่งองค์กรเป็นพลวัตรและมีการเปลี่ยนแปลงแน่นอน ในขณะที่มีข้อมูลจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง
2. การวางแผนเป็นหน้าที่ที่แยกส่วน	2. การวางแผนเป็นการคล่องรวมของการดำเนินการขององค์กร
3. จุดเน้นมุ่งที่แผนสุดท้าย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ องค์กรในอนาคตระยะ 3-5 ปี	3. จุดเน้นที่กระบวนการ
4. ส่วนสำคัญคือการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายใน	4. ใช้การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม
5. การตัดสินใจในเรื่องอนาคตบนพื้นฐานข้อมูลในปัจจุบัน	5. แนวโน้มในอนาคตมาตัดสินใจในปัจจุบัน

เรื่องที่ 2 ความสัมพันธ์ของเป้าหมายของแผนและโครงการกับการมีรายได้ มีเงินออมและมีทุนในการขยายอาชีพ

ความหมายของการวางแผน คือ กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น หากจะกล่าวในแง่ของสถานการณ์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอนโดยการกำหนดการกระทำล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกัน 2 อย่างคือ จุดหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทางก็คือจะทำอะไร วิธีการก็คือจะทำอย่างไร

การวางแผนอาจเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่เป็นทางการ เมื่อผู้บริหารมีความคิดที่จะหาวิธีทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ความคิดนั้นอาจเป็นส่วนตัวคือไม่ได้เขียนไว้ ไม่ได้ขอความคิดเห็นจากคนอื่นในองค์กร การวางแผนเป็นส่วนตัวนี้อาจเป็นเรื่องของส่วนบุคคลหรือขององค์กรขนาดเล็ก การวางแผนส่วนตัวจะขาดความต่อเนื่องและขาดข้อมูลแต่การวางแผนที่เป็นทางการเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนจะต้องเขียนวัตถุประสงค์ไว้ จะต้องกำหนดวิธีการอย่างชัดเจน จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรให้คนในองค์กรยอมรับอาศัยข้อมูลจำนวนมากกำหนดระยะเวลาไว้และอื่นๆ

ความสำคัญของการวางแผน

ถ้าจะถามว่าทำไมต้องมีการวางแผนอาจตอบได้ง่ายๆ ว่า เพื่อลดความไม่แน่นอนลงหรือลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด หากสถานการณ์ต่างๆ ในโลกมีความแน่นอนก็ไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนคิดอยากจะทำอะไรก็ได้และก็ประสบผลสำเร็จตามต้องการด้วย แต่เพราะสถานการณ์ต่างๆ ไม่มีความแน่นอนหรือมีความเสี่ยงจึงต้องมีการวางแผน

เรื่องที่ 3 ความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ของแผนและโครงการกับการมีรายได้ มีเงินออมและมีทุนในการขยายอาชีพ

วัตถุประสงค์ในการวางแผน

1. การวางแผนทำให้รู้ทิศทางในการดำเนินงาน เมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้ทิศทางการทำงานก็สามารถประสานงานกัน รู้ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไรจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากไม่มีการวางแผนนอกจากไม่รู้จุดหมายปลายทางอยู่ที่ไหนแล้วยังก่อให้เกิดการสูญเสียหรือสิ้นเปลืองทรัพยากรอีกด้วย

2. การวางแผนทำให้ลดความไม่แน่นอนลง เพราะผู้บริหารจะมุ่งมันไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างแน่วแน่สามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงอันอาจเกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขณะเดียวกันก็เตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม

3. การวางแผนทำให้ลดความเสียหายการซ้ำซ้อนกันของงานที่ทำ เนื่องจากการวางแผนทำให้รู้ทั้งวิธีการและเป้าหมายของงานจึงทำให้มีความชัดเจนในการทำงาน รู้ว่ากิจกรรมใดควรทำก่อนหลังอย่างไร การซ้ำซ้อนและการสิ้นเปลืองจึงไม่เกิดขึ้น

4. การวางแผนทำให้รู้มาตรฐานในการควบคุม หน้าที่ขั้นสุดท้ายของการบริหารคือ การควบคุมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด กิจกรรมที่สำคัญของการควบคุมคือมาตรฐานที่ให้เปรียบเทียบกับการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง การวางแผนจึงกำหนดมาตรฐานได้แน่นอนชัดเจนว่าต้องให้ได้ผลงานอย่างไร

ข้อดีของการวางแผน การวางแผนจะต้องเผชิญกับปัญหาหลายอย่างในแง่ของปัจจัยภายนอกก็คือ ข้อกำหนดของรัฐ เทคโนโลยีที่ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงอัตราค่าแรงงาน การเคลื่อนไหวของเงินทุนและอื่นๆ ส่วนปัจจัยภายในองค์กรก็ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารงาน โครงสร้างองค์การและระบบงาน ความหลากหลายทางด้านแรงงาน ความรู้ความสามารถของฝ่ายบริหาร การวิจัยและพัฒนา เครื่องจักรอุปกรณ์และชื่อเสียงขององค์กร เป็นต้น การวางแผนจะทำให้องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร

ประโยชน์ของการวางแผน มีดังนี้ ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น การปรับปรุงการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและพนักงานแยกได้เป็น 2 อย่างคือ ควรเน้นอะไรและควรยึดหยุ่นอย่างไร (focus and flexible) ทั้งสองอย่างจะช่วยสร้างอำนาจในการแข่งขันขององค์กร ควรเน้นอะไรนั้น ทำให้องค์กรรู้ว่าทำอะไรจึงจะดีที่สุด ต่อลูกค้าและควรให้บริการแก่ลูกค้าอย่างไร ในแง่ของผู้ปฏิบัติงานก็รู้ว่าควรทำอะไร และทำอย่างไรจึงบรรลุเป้าหมายขององค์กร ควรยึดหยุ่นอย่างไรก็จะทำให้องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถเตรียมรับมือให้เข้ากับอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้น ในส่วนของพนักงานก็ทำให้รู้ว่าควรปรับตัวอย่างไรให้เข้ากับโอกาสและอุปสรรคที่กำลังจะเกิดขึ้น

การปรับปรุงการปฏิบัติงานอาจสรุปได้ 4 หัวข้อคือ ประการแรกจะมุ่งไปทางไหนจึงจะบรรลุเป้าหมายสูงสุด ประการที่สอง ควรทำอะไรก่อนหลังจึงจะได้ประโยชน์สูงสุด ประการที่สาม จะจัดสรรทรัพยากรอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ประการที่สี่ จะปรับตัวอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับสถานการณ์และก่อให้เกิดผลดีที่สุด

1. ปรับปรุงการประสานงานให้ดีขึ้น ในองค์กรย่อมประกอบด้วยระบบย่อยและกลุ่ม (subsystem and group) หลายระบบและหลายกลุ่ม แต่ละระบบแต่ละกลุ่มต่างมีเป้าหมายของตัวเองและต่างทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของตัวเองทั้งนั้น การที่จะไม่ให้ระบบย่อยและกลุ่มต่างๆ ขัดแย้งกันก็ต้องอาศัยการวางแผนที่ดี การวางแผนได้จัดแยกวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายต่างๆ ของระบบย่อยและกลุ่มคนออกมาเป็นลำดับขั้นของวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายลดหลั่นกันลงมาตั้งแต่สูงสุดไปจนถึงต่ำสุด แต่ละเป้าหมายต่างๆ ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นของระบบใดกลุ่มใดและต้องอาศัยหน้าที่หรือกิจกรรมอย่างไรแต่ละระบบและแต่ละกลุ่มจึงบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ เมื่อมีการวางแผนอย่างดีกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละระบบและแต่ละกลุ่มจะสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม โดยเป้าหมายในระดับสูงเป็นเสมือนจุดหมายปลายทาง (end) และเป้าหมายในแต่ละระดับล่างเป็นเสมือนวิธีการ (mean)

2. ปรับปรุงการควบคุมให้ดีขึ้น กิจกรรมของการควบคุมก็คือ การวัดผลการปฏิบัติงานและการแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น การวางแผนจะช่วยให้การควบคุมมีประสิทธิภาพเพราะการวางแผนจะต้องกำหนดเป้าหมายขึ้นมาก่อน นั่นก็คือ มาตรฐานที่ใช้วัดผลการปฏิบัติงานหรือกำหนดว่าจะต้องทำอย่างไร ถ้าผลการปฏิบัติงานต่ำกว่ามาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานก็ต้องแก้ไขที่การปฏิบัติงานและมาตรฐานที่ใช้วัดหรือระบบการควบคุมใหม่ ดังนั้น การวางแผนกับการควบคุมจะต้องทำหน้าที่กันอย่างใกล้ชิดในฐานะที่เป็นกระบวนการบริหาร หากไม่มีระบบการควบคุมที่ดี การวางแผนก็ขาดการติดตามว่างานบรรลุเป้าหมายหรือไม่ หากไม่มีระบบการวางแผนที่ดี การควบคุมก็ขาดกรอบการวัดผลงานว่าได้มีการปฏิบัติงานดีขึ้นหรือไม่ ดังนั้น จึงมีเทคนิคการบริหารงานอีกอย่างหนึ่งที่เชื่อมต่อการวางแผนและการควบคุมเข้าด้วยกันคือ การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO) ซึ่งจะกล่าวต่อไป

3. ปรับปรุงการบริหารเวลาให้ดีขึ้น คนส่วนใหญ่จะประสบกับความยากลำบากในการใช้เวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ทำวิธีบริหารเวลาอย่างง่าย ๆ ก็คือ การกำหนดตารางเวลาไว้ในสมุดบันทึกหรือในปฏิทิน เพื่อเตือนความจำว่าวันไหนจะต้องทำอะไร แต่ก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยๆ ที่ผู้บริหารใช้เวลาไปกับกิจกรรมหนึ่ง มากเกินไปและในอีกกิจกรรมหนึ่งน้อยเกินไป หรือลืมทำกิจกรรมบางอย่าง ก็มีการวางแผนก็ทำให้การใช้เวลา ดีกว่าการไม่วางแผนมีการสมดุลของการใช้เวลามากขึ้นและการสูญเสียเวลาก็ลดลง อย่างไรก็ตาม การบริหาร เวลาเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการวางแผน

เรื่องที่ 4 ความสัมพันธ์ของวิธีการ และขั้นตอนของแผน และโครงการกับการมีรายได้ มีเงินออม และมีทุนในการขยายอาชีพ

ขั้นตอนของการวางแผน (Steps in Planning)

การวางแผนงานก่อนการปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารองค์การ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลถึงความสำเร็จขององค์การ แผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นไว้ว่าจะใช้ดำเนินงานแล้ว จะประสบความสำเร็จทุกแผนไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เขียนแผนมีความรู้ด้านการวางแผนเป็นเช่นไรด้วย ซึ่งนักวิชาการชื่อ Henry L. Sisk ได้ลำดับขั้นตอนของการวางแผนไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานไว้ให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร
2. ระบุปัญหาให้ชัดเจนว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง อันจะช่วยให้กำหนดเป้าหมายของกระบวนการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ หลังจากระบุสาเหตุที่เป็นปัญหาขององค์การเสนอผู้บริหารแล้วได้รับอนุมัติให้แก้ปัญหา ผู้วางแผนจะต้องกำหนดตัวผู้รับผิดชอบซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ เข้ามาดำเนินการตามกระบวนการวางแผนพร้อมกับมอบอำนาจหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบต่างๆ เหล่านั้น ในการนี้จะต้องกำหนดระดับผู้อนุมัติในแผนงานนั้นๆ ด้วย
4. รวบรวมและแปลข้อมูล ผู้วางแผนจะต้องรวบรวมข้อมูลภายในและข้อมูลภายนอกทั้งในอดีตและปัจจุบันนำมาประเมินเหตุการณ์ในอนาคต พร้อมกับแปลความหมายของข้อมูลจากการประเมินมาให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าแผนงานนั้นจะต้องสำเร็จแน่นอน
5. จัดทำและทดสอบแผนชั่วคราว เพื่อค้นหาข้อบกพร่องที่ยังเหลืออยู่ และหาทางปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปใช้จริง
6. กำหนดแผนขั้นสุดท้ายหลังจากทำการทดสอบแผนชั่วคราวแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนเป็นที่พอใจ จากนั้นรวบรวมแผนต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อจัดทำแผนขั้นสุดท้ายต่อไป

ขั้นตอนของการวางแผนอื่นๆ

1. เตรียมการก่อนการวางแผน
  - แต่งตั้งกลุ่มบุคคลหรือบุคคลขึ้นมารับผิดชอบการจัดทำแผน
  - กำหนดแนวทางการวางแผนมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง จะต้องทำอะไร
  - ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การจากแหล่งต่างๆ กับสภาพทรัพยากรบริหารที่มีอยู่

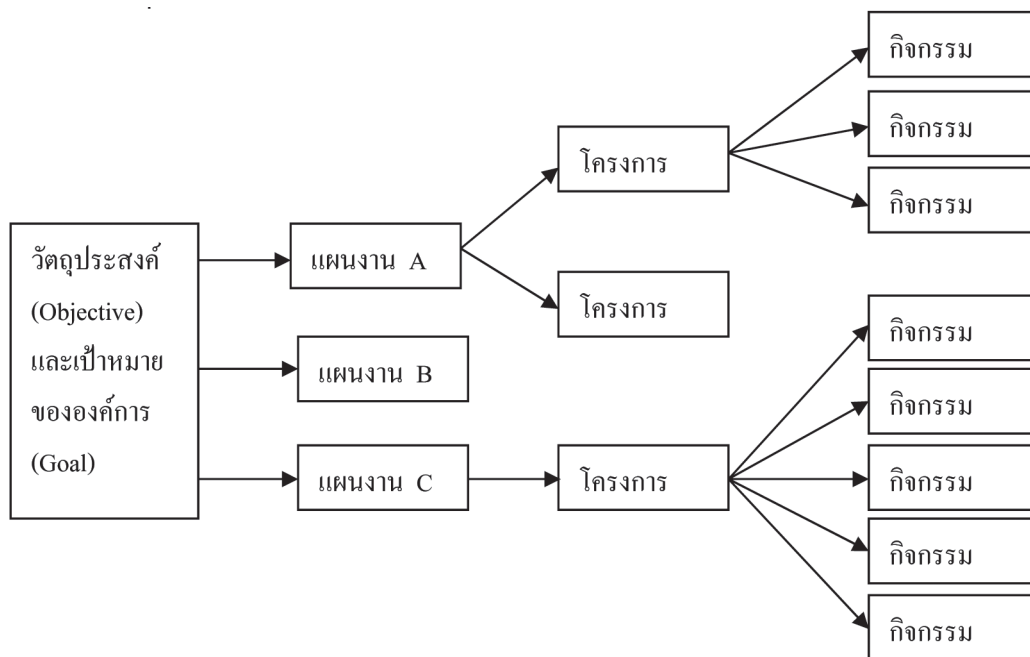
2. การวิเคราะห์ข้อมูลกับการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมามีปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้มีอะไรบ้าง จุดใดที่ควรแก้ไขก่อน - หลัง ปัญหาใดมีความสำคัญที่จะต้องหาทางแก้ไขก่อน ประกอบกับวัตถุประสงค์ขององค์กรมีเป้าหมายอย่างไร ซึ่งการแก้ปัญหาจะต้องดูวัตถุประสงค์ขององค์กรเป็นหลักว่าต้องการอะไร

3. การกำหนดแผนงานและโครงการต่างๆ โดยดำเนินการดังนี้

- จัดทำแผนงาน โดยรวบรวมงานที่เหมือนกัน มีวัตถุประสงค์หรือลักษณะเดียวกันเข้าไว้ด้วยกันเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มงานการผลิต กลุ่มงานการตลาด กลุ่มงานการเงินและการบัญชี ในแผนงานหนึ่งๆ อาจมีเพียงโครงการเดียวหรือหลายๆ โครงการก็ได้

- จัดทำโครงการ ในแผนแต่ละแผนจะกำหนดรายละเอียดของการปฏิบัติงานไว้ในรูปของโครงการว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร ดำเนินการเมื่อไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบโครงการนั้นๆ

- จัดทำกิจกรรม ในแต่ละโครงการประกอบไปด้วยกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมหรือกิจกรรมเดียวก็ได้ แผนภูมิแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่าง วัตถุประสงค์ขององค์กรกับกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

4. การปฏิบัติตามแผน คือ การนำแผนออกไปใช้ปฏิบัติจริง ซึ่งผู้ใช้นั้นคือ ผู้บริหารระดับกลางลงไปจนถึงพนักงานธรรมดา บุคคลต่างๆ เหล่านี้จะต้อง

- ศึกษาแผนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนลงมือปฏิบัติ
- แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้พนักงานอย่างชัดเจน
- จัดระบบการประสานงานระหว่างกันเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง
- กำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานและวิธีการควบคุมงานให้บรรลุเป้าหมาย

5. การประเมินผล คือ การตรวจสอบผลงานหรือการติดตามผลว่าเป็นเช่นไร ปกติโดยทั่วไปจะประเมินผล 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ทำในช่วงกลางของเวลาในแผนกับประเมินเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว การประเมินผลในช่วงแรกเพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อบกพร่องและอุปสรรคต่างๆ เป็นเช่นไรจะได้หาทางแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ ส่วนการประเมินครั้งหลังเพื่อให้รู้ข้อบกพร่องและนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

ขั้นตอนในการวางแผนโครงการ

ซึ่งผู้จัดจะต้องดำเนินงานตามลำดับต่อไปนี้

1. กำหนดปัญหาเพื่อจัดทำโครงการโดย
  - (1) ระบุปัญหาให้แน่ชัดว่าต้องการทำโครงการอะไร เช่น โครงการเกี่ยวกับปัญหาขัดข้อง ปัญหาป้องกัน หรือปัญหาเชิงพัฒนา
  - (2) ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาที่แท้จริงว่า เกิดจากอะไรและมีแนวทางแก้ไขได้อย่างไร
  - (3) กำหนดจุดต้องการแก้ไขปัญหา จะต้องเป็นจุดที่ก่อให้เกิดปัญหาที่แท้จริงเมื่อนำมาแก้ไขแล้วจะทำให้ปัญหาต่างๆ ลดลงไปได้อย่างแน่นอน
  - (4) กำหนดแนวทางแก้ไขอย่างมีระบบโดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย เช่น นำมาพิสูจน์ได้ นำปฏิบัติในรูปแบบใดอย่างมีประสิทธิภาพ
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. ออกแบบแผน โดยดำเนินการในหัวข้อต่อไปนี้
  - (1) หาแนวทางแก้ปัญหาคือ มีประสิทธิภาพสูงนำมาใช้
  - (2) แปลงปัญหาเป็นวัตถุประสงค์
  - (3) แปลงสาเหตุของปัญหาให้เป็นเป้าหมาย
  - (4) แปลงแนวทางแก้ปัญหาคือเป็นผลงาน
4. วิเคราะห์แผนโครงการจากปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้
  - (1) วิเคราะห์ทางการเงิน
  - (2) วิเคราะห์ด้านการบริหาร
  - (3) วิเคราะห์ทางเทคนิค
  - (4) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ
  - (5) วิเคราะห์ทางสังคมที่มีผลกระทบต่อโครงการอย่างไรบ้าง
  - (6) การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ
  - (7) วิเคราะห์ด้านการตลาด

ใบงานที่ 1

ชื่อ-สกุล.....รหัสนักศึกษา.....
รหัส.....กศน.ตำบล.....
กศน.อำเภอ.....จังหวัด.....

1. จงบอกปัจจัยที่จูงใจให้เกิดการออมทรัพย์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. วิธีการและขั้นตอนของการเขียนโครงการ มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. แผนและโครงการมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม

1. ห้องสมุดประชาชนอำเภอ/จังหวัด/ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล (กศน.ตำบล)
3. เว็บไซต์สถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน